

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	MED315 Mülki müdafiə və ilkin tibbi yardım
	Departament	6 kredit
	Proqram (bakalavr, magistr)	Həyat Elmləri / Təbiət Elmləri və Mühəndislik
	Tədris semestri	Bakalavr
	Fənni tədris edən müəllim (lər)	2025/2026-cı tədris ilinin payız semestri
	E-mail:	Pərvanə Baxşalıyeva
	Telefon:	parvana.bk@mail.ru (daxili nömrə 242)
	Mühazirə otağı/Cədvəl	Məhsəti küç 41, (Neftçilər kampusu) Otaq: (yeni korpus), 08:30-11:40; 11:50-15:10
	Məsləhət saatları	Tələbələrle razılaşdırılan vaxtlarda
Prerekvizitlər	yoxdur	
Tədris dili	Azərbaycan	
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi	
Dərslilər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərslilər: - Əliyev S.C. və b. Tibbi biliklərin əsasları. Dərslilər. Bakı, 2013, 514 s. - Abbasov M. və b. İlk yardım. Müəllimlər üçün vəsait. Bakı, 2017, 240 s. - Ocaqov H.O. Fövqəladə hallarda təhlükəsizlik (Defensiologiya) (Ali məktəblər üçün dərslilər). Bakı, 2012, 368 s. - Musayev A.H. Mülki müdafiə tibbi xidmətinin təşkili. Dərslilər.Bakı, "Təbib" nəşriyyatı, 2011, 165 s. - Арустамов Э.А., Косолапова Н.В., Прокопенко Н.А. Безопасность жизнедеятельности. 2015, 176 с. - Qorkova, Messineva, Fetisov. Oxrana truda. Dərslilər. "Lan" nəşriyyatı, 2020-ci il. 220 s. Əlavə vəsaitlər: - Şadlinski V.B., Hüseynova G.A. İnsan anatomiyası. Dərslilər. Bakı, "Müəllim" nəşriyyatı, 2009, 240 s. - Məmmədov A.M., Sudakov K.V. Normal fiziologiya. Dərslilər. Bakı, "Təbib" nəşriyyatı, 2011. - Əzizov V.Ə. Daxili xəstəliklər. Dərslilər. Bakı-2012, 976 s. - İsayev C.P. Infeksion xəstəliklər. Dərslilər. Bakı, Təhsil, 2009, 443 s. - First aid manual. American College of Emergency Physicians. 2014, p.288. - Ocaqov H.O., Danyalov Ş.D. Həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin nəzəri əsasları. Dərs vəsaiti. Bakı, 2008, 140 s. - Abbasov Ə. Q. Əməyin mühafizəsi və elektrik təhlükəsizliyi. Dərslilər, Bakı 2014, 169 s. - Təbii fəlakətlər riskinin azaldılması üzrə müəllimlər üçün metodik vəsait / DIPECHO layihəsi.	
Kursun təsviri	Bu kurs insanın həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi (tibbi biliklərin əsasları, əmək mühafizəsi və mülki müdafiə) məsələlərini əhatə edir. Tibbi biliklərin əsasları bəhsi həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin tibbi əsasları, insan orqanizminin normal anatomiyası və fiziologiyası haqqında, fəvqəladə hallarda zəhərlənmələr və xəstələnmələr zamanı ilk yardım və xəstələrə qulluq,	

	xəstəlik haqqında anlayış, müxtəlif sistemlərin xəstəliklərinin təsviri, həkiməqədər yardım və profilaktikası, qəzalar və fəlakətlər zamanı tibbi yardım barəsindəki biliklərə həsr olunmuşdur. Əmək mühafizəsi bəhsi özündə istehsalatda həyat fəaliyyətinin ümumi məsələlərini, insan-yaşayış və iş mühiti sistemində neqativ amilləri, təhlükəsizlik texnikasını, yanğın və partlayış hadisələrində həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyini əks etdirir. Vahid Sağlamlıq (One Health) bəhsi insan, heyvan və bitki daxil olmaqla qida və ətraf mühitin ən yaxşı sağlamlığına nail olmaq üçün müxtəlif yerli tədbirlərin, xəstəliklərin idarə edilməsi və qarşısının alınması strategiyaları haqda məlumatları əks etdirir. Mülkü müdafiə bəhsi fəvqəladə hallar və onların xarakteristikası, fəvqəladə hallarda yaranmış şəraitin qiymətləndirilməsi və əhalinin mühafizəsi, obyektlərin işinin dayanıqlığı, rabitə, xəbərdarlığın təşkili və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin təmini, fəvqəladə hadisələrdən mühafizə sahəsində əhalinin hazırlanması haqqındakı məlumatları cəmləşdirir.	
Kursun məqsədləri	Tələbələrə insan orqanizminin anatomo-fizioloji xüsusiyyətləri və xəstəlikləri haqqında biliklərin öyrədilməsi, əmək təhlükəsizliyi məsələləri, mülkü-müdafiə tədbirləri, fəvqəladə hallarda tibbi fəaliyyətin prinsipləri, ilk tibbi yardım və onun təşkili haqqındakı məlumatların çatdırılmasıdır.	
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	Kursun sonunda tələbələr nəyi biləcəklər və bacaracaqlar: 1. İnsan orqanizminin inkişaf qanunauyğunluqlarını bilərək, insanın yaş dövrünə uyğun dəyişikliklərini izah etmək 2. Sağlamlıq və xəstəlik haqqında mənimsənilən ümumi məlumatlara əsasən onları fərqləndirmək 3. Tipik patoloji proseslərin bəzi formalarının (hüceyrə zədələnməsi, mikrosirkulyasiya və periferik qan dövranının pozulması, iltihab və qızdırma) baş vermə səbəblərini izah etmək 4. Yanıqları və yanma dərəcələrini fərqləndirərək müvafiq yardımın göstərilməsini bacarmaq 5. Kapilyar, venoz və arterial qan damarlarını fərqləndirmək və müvafiq damarların qanaxmaları zamanı zamanı ilk yardım göstərmək 6. Ürəyin dayanması, bayılma və epilepsiya tutmalarını izah etmək, ilk yardım zamanı insan həyatını xilas etmək üçün fərqli üsullardan istifadə etməyi bacarmaq 7. İlk yardım gələnə qədər süni tənəffüs verməyi bacarmaq və bunun yaşdan asılı olaraq müxtəlif üsullarını bilmək 8. İstehsalat sahələrində həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyinin təminini və insanlar üçün təhlükə törədən amilləri müəyyənləşdirməyi bacarmaq 9. Planetin vahid sağlamlığının, insan, heyvan və bitkilər daxil olmaqla ekosistem sağlamlığının nədən ibarət olduğunu izah etmək 10. Fəvqəladə hallar və onların baş vermə səbəblərini izah etmək 11. Fəvqəladə hallar zamanı qorunmaq və və ilk yardım üsullarını izah etmək 12. Fəvqəladə hadisələrin xəbərdar edilməsinin növlərini fərqləndirmək və vasitələrindən istifadə etmək, fəvqəladə hallarda davranış qaydalarının əhaliyə çatdırılması üsulları və yollarını bilmək 13. Fəvqəladə hallarda əhalinin mühafizəsinin prinsipləri və üsullarını, zədələnmiş insanlara ilk tibbi yardımın göstərilməsini bacarmaq	
Tədris metodları	Məşğələ	X

Qiymətləndirmə	Qrup müzakirəsi		x
	Praktiki tapşırıqlar		x
	Praktiki məsələnin təhlili		x
	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Yoxlama (quiz)	Semestr ərzində 2 dəfə (aralıq və final imtahanlarından əvvəl)	10
	Tapşırıq	Semestr ərzində	10
	Davamiyyət	Semestrin sonunda	5
	Aktivlik	Hər dərs	5
	Aralıq imtahanı	Cədvəl üzrə	30
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış)	Final imtahanı	Cədvəl üzrə	40
	Yekun		100
	<u>Dərsin təşkili</u> - Fənnə aid ümumi xarakterli məlumatlar mühazirə zamanı tələbələrə çatdırılacaqdır. - Yeni mövzu əyani vasitələrin (PPT və video fayllar) nümayişi ilə izah ediləcəkdir. - Aralıq və final imtahanları öncəsi tələbələrin mənimsəmə səviyyələri (Quiz) yoxlanılacaqdır. - Seminar məşğələləri zamanı tələbələrin əvvəlki mövzunu mənimsəmələri <u>şifahi və yazılı sorğunun keçirilməsi</u> ilə hər dərs qiymətləndiriləcəkdir, semestrin sonunda isə ortaq qiymət çıxarılaçaqdır (Fəallıq). - Semestr ərzində fərdi mövzuda prezentasiyaların verilməsi vacibdir. Prezentasiya vaxtı, sonunda müzakirə də daxil olmaqla 15-dəqiqədən artıq olmamalıdır. Prezentasiya mövzuları və qaydaları haqda dərstdə daha geniş tanışlıq olunacaqdır.		
	<u>Ümumi qaydalar</u> Davamiyyət Tələbələrin bütün dərslərdə iştirakı vacibdir. Tələbələr müəyyən səbəblərdən dərslərin buraxılması (xəstəlik, ailə vəziyyəti və s.) haqqında məlumatı fakültə dekanlığına təqdim etməlidirlər. 25%-dən artıq dərs bu raxan tələbələr imtahana buraxılmır.		
	Gecikmə Tələbə dərslə 15 dəqiqədən artıq gecikmişdirsə tələbəyə qayıb yazılır, lakin tələbə dərs saatına buraxıla bilər.		
	Yoxlama işi (Quiz) Müəllimə və dekanlığa qabaqcadan məlumat verilən səbəblərdən yoxlama işində iştirak etməyən tələbə yoxlama işini növbəti həftədə yazıya bilər.		
	İmtahanlar Tələbənin imtahanda iştirakı və ya imtahanın buraxılması ilə bağlı bütün məsələlər fakültə rəhbərliyi tərəfindən həll olunur. İmtahanda iştirak etməmə yalnız dekanlığın icazəsi ilə mümkündür. İctimai fəaliyyətlə əlaqədar imtahanlardan yayınma hallarına yol verilmir. İmtahanlar kumulyativ xarakterli olmalıdır. Aralıq və yekun imtahanların mövzuları tələbələrə imtahandan öncə		

		verilir. Son imtahanda sualların əksəriyyəti aralıq imtahandan sonra keçirilmiş materialların əsasında tərtib olunur. Tələbənin kursu başa vurma 60% və daha artıq bal toplamış tələbə kursu bitirmiş hesab olunur. Əks halda tələbə bu kursu yenidən keçməlidir. İmtahan qaydalarının pozuntuları İmtahanlarda mövcud qaydaların pozulması (köçürmə cəhdləri, köçürmələr, imtahanın gedişini pozmaq və digər qanunsuz hərəkətlər) hallarında tələbənin imtahan işi ləğv olunur. Dərslərdə davranış Tələbə dərslər zamanı müvafiq akademik şəraitin yaradılması üçün mümkün olan hər şeyi etməlidir. İcazəsiz danışığa, lüzumsuz hərəkətlərə və s. qeyri-etik davranışa qətiyyənlə yol verilmir. Tələbə dərslərdə fəal şəkildə iştirak etməli, lazım olduqda suallar verməli və müzakirələrdən kənarda qalmamalıdır. <i>Dərs zamanı dərs prosesini və etik qaydaları pozmaq, həmçinin tələbələr arasında icazəsiz müzakirələr və mobil telefonlardan istifadə qadağandır.</i>	
Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.	20.09.2025	<u>Tibbi biliklərin əsasları</u> Life Science (Tibbi biliklərin əsasları, həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi və Mülki müdafiə) fənni, onun vəzifələri. İnsan orqanizminin müxtəlif şəraitə adaptasiyası, ekoloji faktorlar, onların insan orqanizminə təsiri. Sağlamlıq və xəstəlik anlayışları. Tipik patoloji proseslərin bəzi formaları (hüceyrə zədələnməsi və iltihab). Epidemiologiyanın əsasları. Dezinfeksiya, dezinseksiya, deratizasiya. Fövqəladə hallarda əhəlinin tibbi təminatı və tibbi xidmətin təşkili. İlk tibbi yardım və onun təşkili. Günvurma zamanı ilk yardım. Tibbi yardımın anatomik-fizioloji əsasları. İnsan orqanizminin hüceyrə və toxumalarının quruluş və funksional xüsusiyyətləri. Qan və limfa sistemləri. Qan qrupları və rezus-amil haqqında anlayış. Donorluq və qan hazırlığı. Qanın laxtalanması. Qanaxmaların təsnifatı. Tənəffüs sisteminin morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Həzm sisteminin morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Dayaq-hərəkət aparatının morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Ürəyin morfo-funksional xüsusiyyətləri və xəstəlikləri. Sinir sistemi və duyğu üzvləri. Endokrin sistem və xəstəlikləri. Bədən hərərəti, nəbz, arterial təzyiq: onların təyini və qiymətləndirilməsi.	Əsas dərslik 1,2
2.	27.09.2025	Fövqəladə hallarda zədələnmiş adamlara yardım, istifadə olunan dərmanlar.	Əsas dərslik 1,2

		Yumşaq toxumaların əzilməsi. Bağların, vətərlərin və əzələlərin gərilməsi və qırılması. Çıxıqlar, sümük sınıqları. Bu proseslər zamanı ilk tibbi yardım. İmmobilizasiya, şinaların qoyulması. Miokard infarktı, kəskin ürək (ürək astması, ağciyər ödemi) və damar (bayılma, kollaps) çatmamazlığı zamanı ilk tibbi yardım. Ürəyin qapalı masajı. Dəri üzəri, dərialtı, əzələdaxili və venadaxili inyeksiyaların yerinə yetirilmə üsullarının öyrədilməsi. Qapalı və açıq zədələnmələr. Zədə şoku. Ürək fəaliyyətinə təsir edən maddələr. Damargenəldici və spazmolitik dərman maddələri. Qanın laxtalanmasına təsir edən maddələr. Mikroblar əleyhinə işlədilən maddələr.	
3.	04.10.2025	Fövqəladə hallarda zəhərlənmələr və xəstəliklər zamanı həkimə qədər ilk yardım və xəstələrə ümumi qulluq. Bioloji zədələnmə ocağında yoluxucu xəstəliklər zamanı ilk tibbi yardım. Qəzalar və fəlakətlər zamanı tibbi yardım. Suda boğulma, onun növləri. Mexaniki asfiksiya zamanı ilk yardımın texnikası. Suda batanların xilas edilmə üsulları və onlara ilk tibbi yardımın göstərilməsi. Süni tənəffüsün verilmə qaydaları. Bağırsaq infeksiyaları. Virus hepatitləri. Kəskin zəhərlənmələrdə ilk yardımın təşkili. Qida zəhərlənmələri zamanı ilk yardım tədbirləri. “Kəskin qarın” haqqında anlayış. Kəskin peritonit: əlamətləri, ilk tibbi yardım. Tetanus və qazlı qanqrena. Yanıqlar, donmalar, elektrozədələr: ilk tibbi yardım. Yaralar. Cərrahi infeksiya, antiseptika və aseptika üsulları. Desmurgiya. Sidiyin miqdarı, tərkibi və xassələri. Kateterizasiya.	Əsas dərslik 1,2
4.	11.10.2025	<u>Əməyin mühafizəsi.</u> İstehsalatda həyat fəaliyyətinin ümumi məsələləri. İnsan fəaliyyətinin formaları, təhlükə haqqında anlayış, əmək fəaliyyətinin təmin edilməsində profilaktik tədbirlərin rolu. İnsanın yaşayış və iş mühitində neqativ amillər. Metroloji parametrlər və onların insan orqanizminə təsiri, onlardan mühafizə tədbirləri. Neqativ amillərin parametrlərinin ölçülməsi üçün istifadə edilən cihazlar. Komfort iş şəraiti Təhlükəsizlik texnikası və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi (elektrik təhlükəsizliyinin təmini, texnoloji avadanlıqların istifadəsində təhlükəsizlik tədbirləri).	Əsas dərslik 5 Əlavə dərslik 7

		Qurğu, cihaz və aparatların etibarlılığının, möhkəmliyinin təhlükəsizlikdə rolu. Fərdi təhlükəsiz geyimlər, vasitələr və onların təhlükəsizlikdə rolu. Yanğın, partlayış hadisələri və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi. Otaqda və binada tez alovlanan və alışan maddələrin olub olmamasının tədqiqi.	
5.	18.10.2025	<u>Vahid Sağlamlıq (One Health)</u> İnsan, heyvan və bitki daxil olmaqla qida və ətraf mühitin ən yaxşı sağlamlığına nail olmaq üçün müxtəlif yerli tədbirlərin təşkil edilməsi yolları, məlumatların effektiv yayılması yollarının və xəstəliklərin idarə edilməsi və qarşısının alınması strategiyalarının planetin vahid sağlamlığında rolu.	
6.	25.10.2025	<u>Mülki müdafiə</u> Mülki müdafiə haqqında anlayış. Fövqəladə hallar və onların xarakteristikası. Respublikamızın ərazisində baş verə biləcək təbii və texnogen xarakterli fövqəladə halların xarakteristikası və onların nəticələri. Hərbi xarakterli fövqəladə halların xarakteristikası. Nüvə partlayışının səbəbləri, onun canlılara zədələyici amilləri, binalara və qurğulara dağıdıcı təsiri. İşıq şüalanması və bunun nəticəsində yanğınların baş verməsi.	Əsas dərslik 3 Fəsil 1.
7.	01.11.2025	Otaqda meteoroloji şəraitin və iş tozluğunun tədqiqi. Radioaktiv zəhərlənmə zonaları, nəticələri və ionlaşdırıcı şüaların insan orqanizminə, cihaz və avadanlığa təsiri. Kimyəvi zədələnmə ocaqları və xarakteristikası. Fövqəladə hallarda yaranmış şəraitin qiymətləndirilməsi. Radioaktiv, kimyəvi, yanğın şəraitləri haqqında ümumi anlayış, bu şəraitlərlə əlaqədar kəşfiyyatlar və kəşfiyyatlardan alınan məlumatlar əsasında həqiqi şəraitin qiymətləndirilməsi, ehtimal olunan şəraitin proqnozlaşdırılması və qiymətləndirilməsi. Nüvə partlayışı və radiasiya səviyyəsinin eyni vaxtda olması haqqında ümumi məlumat.	Əsas dərslik 3 Fəsil 2.
	08.11.2025	Aralıq imtahanı	
8.	15.11.2025	Radioaktiv maddələrlə zəhərlənmə, zəhərlənmə zonasında şüalanma dozasının, zəhərləyici maddələrin dayanıqlılıqlarının müəyyən edilməsi və bu zonada təhlükəsiz qalma müddəti. Fəhlələrin, qulluqçuların, əhəlinin və dəstələrin şəxsi heyətinin təyini və mühafizə vasitələrində qalma müddətinin müəyyən edilməsi. Zəhərlənmə zonasında	Əsas dərslik 3 Fəsil 3.

		obyektlərin və texnikanın dayanıqlılıqlarının müəyyən edilməsi. Radiasiya və kimyəvi kəşfiyyat haqda anlayış. Dozometrik cihazlar, onların təsnifatı, əsas xarakteristikaları və onlardan istifadə edilmə qaydaları. Tibbi xidmətin kimyəvi cihazları, təyinatı və quruluşu.	
9.	15.11.2025	Fövqəladə hallarda əhalinin mühafizəsi. Fövqəladə hallarda Mülki Müdafiənin rolu, qüvvələri, onların vəzifələri və yaradılması. Fövqəladə hallarda Dövlət sistemi və onun əsas vəzifələri. Fövqəladə hallarda əhalinin mühafizəsinin əsas prinsipləri və üsulları. Mülki müdafiə mühafizə qurğuları, onların təyinatı və təsnifatı. Sığınacaqlar, onların həcmi - planlaşdırma, konstruktiv, mühəndis-texnika avadanlıqları və sığınacaqların iş rejimləri.	Əsas dərslik 3. Fəsil 4.
10.	22.11.2025	Sadə və radiasiya daldalanacaqları, onların mühafizə qabiliyyətlərinin yüksəldilməsi yolları. Mühafizə qurğularının sülh dövründə saxlanılması və istifadəsi. Fövqəladə hallarda fərdi və tibbi mühafizə vasitələri, onların təsnifatı və istifadə edilməsi qaydaları. Fövqəladə hallarda obyektlərin iş fəaliyyətinin və əhalinin mühafizə rejimləri, dozometrik və kimyəvi nəzarətin təşkili.	Əsas dərslik 3 Fəsil 4.
11.	29.11.2025	Fövqəladə hallarda obyektlərin işinin dayanıqlılığı (mövzuda ixtisasa uyğun yanaşma). Fövqəladə hallarda obyektlərin iş dayanıqlılığı haqda anlayış, mahiyyəti, təsir edən amillər və dayanıqlıq dərəcəsinin qiymətləndirilməsi. Mülki müdafiənin mühəndis-texniki tədbirlərinin layihələndirilməsində normalar və bu normaların həyata keçirilməsi. Fövqəladə hallarda obyektlərin iş qabiliyyətinin yüksəldilməsi yolları və üsulları. Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması (mövzuda ixtisasa uyğun yanaşma). Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılmasının nəzəri əsasları, bərpa işlərinin növləri, işlərin növbəliliyi, ardıcılığı və mərhələlərlə aparılması.	Əsas dərslik 3 Fəsil 5.
12.	06.12.2025	Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılmasına cəlb edilən qüvvə və vasitələr. Xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlərin (XvəDTİ) məqsədi, tərkibi və icrasının xüsusiyyətləri. XvəDTİ aparılmasının taktiki üsulları, istehsalat qəzaları və fəlakətlərin nəticələrinin aradan qaldırmaq üçün qüvvə və vasitələrin qruplaşdırılması. XvəDTİ icrasının xüsusiyyətləri, təbii fəlakət və istehsalat qəzalarının nəticələrini aradan qaldırarkən mülki	Əsas dərslik 3 Fəsil 6.

		müdafiə dəstələrinin fəaliyyətinin təmini, ərzaq və sənaye mallarının mühafizəsi və zərərsizləşdirilməsi. XəDTİ mənəvi və psixoloji hazırlığı.	
13.	13.12.2025	Fövqəladə hallarda rabitə, xəbərdarlığın təşkili və həyat fəaliyyətinin təhlükəsizliyi nin təmini. Fövqəladə hallar zamanı idarəetmə və idarəetmə məntəqələri, təyini və yerləşdirilməsi. İdarəetmənin növləri, mülki müdafiədə rabitə və xəbərdarlıq sistemləri, onların vəzifələri, təşkili prinsipləri və rabitə xəbərdarlıq vasitələri. Obyetlərdə, şəhərlərdə rabitə və xəbərdarlığın təşkili.	Əsas dərslik 3 Fəsil 7.
14.	20.12.2025	Xəbərdarlıq signallarının verilmə qaydaları, əhalinin, idarəetmə orqanlarının və qüvvələrin təşkili, planlaşdırılması, təlimin prinsiplərinin metod və formaları. Fövqəladə hadisələrdən mühafizə sahəsində əhalinin hazırlanması. Fövqəladə hadisələrdən mühafizə sahəsində əhalinin hazırlanması Mülki müdafiənin əsas vəzifələrindən biri kimi. İdarəetmə orqanlarının və qüvvələrin fəvqəladə hallara hazırlığı.	Əsas dərslik 3 Fəsil 7.
15.	27.12.2025	İşləyən və işləməyən əhaliyə Mülki müdafiənin öyrədilməsinin təşkili, planlaşdırılması və öyrədilməsi. Obyektdə Mülki müdafiə üzrə hazırlıq planlarının tərtibi, obyekt mülki müdafiə rəhbərinin əmri və tədris ilində Mülki müdafiə üzrə tədbirlərin təqvim planlarının tərtibi.	Əsas dərslik 3 Fəsil 7.
		Final imtahanı	